

**PAUL
AUSTER**

Ay Sarayı

14. BASKI

Çeviri: SEÇKİN SELVİ

çağdaş

PAUL AUSTER
AY SARAYI

Can Çağdaş

Ay Sarayı, Paul Auster

İngilizce aslından çeviren: Seçkin Selvi

Moon Palace

© 1989, Paul Auster

© 1991, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Viking Penguin / Penguin Books USA ve

Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1991

14. basım: Nisan 2020, İstanbul

Bu kitabın 14. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-975-07-3594-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750735943

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

PAUL AUSTER
AY SARAYI

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Seçkin Selvi

♥can

Paul Auster'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Yalnızlığın Keşfi, 1991

Son Şeyler Ülkesinde, 1992

Şans Müziği, 1993

Kırmızı Defter, 1994

Leviathan, 1994

Yükseklik Korkusu, 1995

Duman - Surat Mosmor, 1998

Timbuktu, 1999

Cebi Delik, 1999

Köşeye Kısırmak, 2000

Yanılsamalar Kitabı, 2002

Kehanet Gecesi, 2004

Cam Kent, 2004

Hayaletler, 2004

Kilitli Oda, 2004

Brooklyn Çılgınlıkları, 2007

Yazı Odasında Yolculuklar, 2007

Duvar Yazısı, 2008

Karanlıktaki Adam, 2008

Lulu Köprüde, 2009

Görünmeyen, 2010

Sunset Park, 2011

Kış Günlüğü, 2012

Şimdi ve Burada (J.M. Coetzee'yle birlikte), 2013

İç Dünyamdan Notlar, 2014

Babamın Tanrı Olduğunu Sandım (editör), 2015

4 3 2 1, 2017

PAUL AUSTER, 1947 yılında ABD'nin New Jersey eyaletinde, Newark'ta doğdu. Daha 12 yaşındayken, önemli bir çevirmen olan eniştesinin kitaplarını okuyarak edebiyata büyük bir ilgi duymaya başladı. Columbia Üniversitesi'nde Fransız, İngiliz ve İtalyan edebiyatı okuduktan sonra dört yıl kadar Fransa'da yaşadı, Fransız yazarlardan çeviriler yaptı. XX. yüzyıl Fransız şiiri üstüne önemli bir antoloji hazırladı. İlk kez 1987'de *New York Üçlemesi* adlı yapıtıyla büyük ilgi gördü. Daha sonra *Ay Sarayı*, *Kehanet Gecesi*, *Köşeye Kısırmak*, *Son Şeyler Ülkesinde*, *Leviathan*, *Şans Müziği*, *Timbuktu*, *Yanılsamalar Kitabı*, *Yükseklik Korkusu*, *Brooklyn Çılgınlıkları*, *Yazı Odasında Yolculuklar*, *Karanlıktaki Adam* ve *Sunset Park* adlı romanları, *Yalnızlığın Keşfi* adlı anı-romanı, *Kırmızı Defter* adlı öykü kitabı birbirini izledi. Auster, eşi yazar Siri Hustvedt ve iki çocuğuyla birlikte New York, Brooklyn'de oturuyor.

SEÇKİN SELVİ, Üsküdar Amerikan Koleji'ni bitirdi. Öğrenimini Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde sürdürdü. *Tiyatro 70* ve *Edebiyat 81* dergilerini çıkardı. *Günaydın* ve *Sabah* gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı. *Milliyet Sanat* dergisinde tiyatro eleştirileri yazıyor. MGS Merkezi ve Yeditepe Üniversitesi'nde eleştiri dersi verdi. Asaf Çiyiltepe Ödülü, Aydın Üstüntaş ve Çevirmenler Derneği Onur Ödülü alan Selvi, 1957'den başlayarak tiyatro, felsefe, edebiyat dallarında 167 yapıt çevirdi.

“Hiçbir şey, bir Amerikalıyı şaşırtmaz.”

JULES VERNE

I

İnsanların Ay'a ilk ayak bastığı yazdı. O zaman daha çok gençtim, yine de bir gelecek olduğuna inanmıyordum. Tehlikeli bir yaşam sürmek, kendimi zorlayabileceğim yere kadar zorlamak, oraya varınca da ne olacağını görmek istiyordum. Ama sonuçta, bunu pek beceremedim. Azar azar param suyunu çekti, ev elden gitti, sokaklarda yaşar oldum. Kitty Wu denilen kız olmasaydı, açlıktan ölebilirdim. Onu çok kısa süre önce bir rastlantıyla tanımıştım, ama giderek bu şans bana bir çeşit hazıra konmacılık, kendimi başkalarının aklını kullanarak ayakta tutma yolu gibi görünmeye başladı. Bu, olayın ilk bölümüydü. Sonra başıma tuhaf şeyler gelmeye başladı. Tekerlekli sandalyeyle dolaşan ihtiyarın yanında iş buldum. Babamın kim olduğunu öğrendim. Utah'tan California'ya kadar çölü yayan aştım. Tabii, bunlar çok eskidendi, ama o günleri iyi anımsıyorum, yaşamımın başlangıcı olarak anımsıyorum.

New York'a 1965 sonbaharında geldim. On sekiz yaşındaydım ve ilk dokuz ayı bir üniversite yatakhaneğinde geçirdim. Columbia Üniversitesi'nin dışarıklı birinci sınıf öğrencileri kampusta kalmak zorundaydılar, ama ders yılı bitince Batı 112. Sokak'ta bir daireye taşındım. Sonraki üç yılımı, meteliksiz kaldığım ana kadar

orada geçirdim. Koşulların aykırılığını hesaba katacak olursak o kadar dayanmış olmam bile bir mucizedir.

O apartmanda binden fazla kitapla iç içe yaşadım. Aslında kitaplar Victor dayımındı, onları otuz yılda yavaş yavaş toplamıştı. Tam üniversiteye gideceğim sırada, gönlünden koptu, kitapları ayrılık armağanı olarak bana vermeye kalktı. Almamak için elimden geleni yaptım, ama Victor dayı duygusal ve eli açık bir insandı, reddetmemi kabullenmedi. “Sana verecek param da yok, öğüdüm de,” dedi, “Beni mutlu etmek için bu kitapları al.” Kitapları aldım, ama tam bir buçuk yıl kitapların durduğu kutuların hiçbirini açmadım. Dayımı onları geri almaya ikna etmeyi kuruyor ve bu arada başlarına bir iş gelsin istemiyordum.

Sonuçta, kutular o durumda epey işime yaradı. 112. Sokak'taki daire möblesizdi, paramı istemediğim ve kesimin elvermediği eşyaya harcamaktansa, kitap kutularını “hayali eşya” parçalarına dönüştürdüm. Bulmaca yapmak gibi bir işti bu: kutuları çeşitli modüler biçimlerde kümelemek, sıra sıra dizmek, birbirinin üstüne yığmak, sonunda ev eşyasına benzeyinceye kadar yeni yeni biçimler denemek. On altı kutuluk bir grup karyola işini gördü, on ikilik bir başka grup masa oldu, yedilik gruplar koltuk, ikilik bir düzenleme komodini oldu. Genelde tek rengin tekdüzeliği vardı, nereye baksanız hep o kasvetli açık kahverengini görüyordunuz, yine de bu becerikliliğimle gurur duymaktan kendimi alamıyordum. Arkadaşlarım bunu biraz tuhaf buldular, ama benden tuhaf-lıklar beklemeyi öğrenmişlerdi artık. Yatağa girip on dokuzuncu yüzyıl Amerikan edebiyatının üzerinde düşünceğini bilmenin verdiği doyumunu bir düşünün, diyordum onlara. Tabanın altında tüm Rönesans yapıtlarıyla yemeğe oturmanın keyfini bir düşünün hele. Gerçekte, hangi kutuda hangi kitapların olduğu konusunda hiçbir

fikrim yoktu, ama o zamanlar masal uydurmakta da üze-rime yoktu, üstelik yalan bile olsa, o cümlelerin kulağa gelişi hoşuma gidiyordu.

Hayalî mobilyalarım, neredeyse bir yıl, el değmeden durdu. Sonra, 1967 ilkbaharında Victor dayı öldü. Bu ölüm benim için müthiş bir darbe oldu, pek çok yönden yaşamımın en beter sarsıntısıydı. Victor dayı, yalnızca dünyada en sevdiğim insan değil, olup olacak tek akra-bam, beni benden büyük bir şeye bağlayan tek bağ idi. Onsuz kendimi kaderin sillesini yemiş, yıkılmış görüyordum. Ölümüne bir biçimde hazırlıklı olsaydım, bunu kaldırmam daha kolay olurdu. Ama insan, her zaman sağlığı yerinde, elli iki yaşında birinin ölümüne nasıl ha-zırlıklı olur ki? Dayım, nisan ortasında bir güzelim akşamüstü durup dururken ölüverdi; o anda yaşamım değiş-meye başladı, bir başka dünyada yitmeye koyuldum.

Ailem hakkında söylenecek pek bir şey yok. Az kişi vardı, çoğu da uzun zaman ortalıkta görünmezdi. On bir yaşına kadar annemle birlikte yaşadım, sonra o bir trafik kazasında, Boston'un karlı sokaklarında kontrolden çı-kan bir otobüsün altında ezilip öldü. Aile resminde, za-ten hiçbir zaman bir baba yer almadığı için, yalnızca ikimizdik: annem ve ben. Annemin kızlık soyadını kul-lanması, evlenmediğinin kanıtıydı ama ben gayrimeşru olduğumu ancak annemin ölümünden sonra öğrendim. Çocuk aklımla, bu konularda bir şey sormayı hiç düşün-memiştim. Ben Marco Fogg'dum; annem Emily Fogg, Chicago'daki dayım da Victor Fogg. Hepimiz Fogg'duk ve aynı aileden olanların aynı soyadını taşımasından daha akla yakın bir şey yoktu. Sonraları Victor dayım, babasının asıl adının Fogelman olduğunu, ama Ellis Adası'ndaki mülteci bürosundakilerden birinin bunu tek "g" ile Fog'a çevirdiğini ve 1907'de ikinci "g" eklene-ne kadar ailenin Amerika'daki adının Fog olduğunu an-

lattı. Dayım *fogel*'in kuş anlamına geldiğini söyledi, içimde o yaratığın yuvalanmış olması fikri çok hoşuma gitti. Yiğit atalarımın birinin bir zamanlar gerçekten uçabildiğini kuruyordum. Sislerin içinde uçan bir kuş, Amerika'ya gelinceye kadar hiç durmadan okyanus üzerinde kanat çırpın dev gibi bir kuş düşünüyordum.

Bende annemin hiç resmi yok, onu gözlerimin önüne getirmem zor oluyor. Onu ne zaman hatırlasam, kısa, koyu renk saçlı, çocuk bileği gibi incecik bilekli, zarif parmaklı bir kadın beliriyor kafamda ve birden, o parmakların bana değmesinin, beni okşamasının ne güzel bir duygu olduğunu anımsayabiliyorum. Hayalimde canlandığında hep gencecik ve güzel oluyor; bu da çok doğru, çünkü öldüğünde ancak yirmi dokuzundaydı. Boston ve Cambridge'de ufak dairelerde otururduk, annemin ne iş yaptığını algılayacak yaşta olmadığım halde, bir tür okul kitapları yayınevinde çalıştığını sanıyorum. Belleğimdeki en canlı görüntüler, birlikte sinemaya gittiğimiz (Randolph Scott'un *Westernleri*, *Dünyalar Savaşı*, *Pinoaky* filmlerine), karanlık salonda oturup patlamış mısır yediğimiz ve el ele tutuştüğümüz anlar. Annem, beni kıkır kıkır gülme nöbetlerine sürükleyecek fıkralar anlatmasını becerirdi; ama bu çok seyrek, ancak gezegenlerin eşref saatte çakıştığı zaman olurdu. Çoğunlukla dalar gider, küskün bir surat asıklığıyla dolaşırdı. Kimi zaman da gerçek bir mutsuzluğu yansıttığını, uçsuz bucaksız bir iç huzursuzluğuyla savaşıyor gibi olduğunu hissederdim. Büyüdükçe, beni çocuk bakıcılarıyla daha sık evde bırakıp gider oldu, ama annemin bu esrarengiz kayboluşlarının ne anlama geldiğini ancak çok daha sonraları, ölümden uzun zaman sonra anlayabildim.

Babam konusunda ise, annemin sağlığında da, ölümden sonra da, hiçbir şey bilmiyordum. Annemin benimle konuşmaya yanaşmadığı tek konu buydu ve ne

zaman soracak olsam hiç istifini bozmadı, “Çok eskiden, daha sen doğmadan öldü,” derdi. Evde babamla ilgili hiçbir şey yoktu. Ne bir resim, ne bir isim. Bir şeye tutunma ihtiyacıyla, babamı Buck Rogers’ın siyah saçlı ve dördüncü boyuta geçip dönüş yolunu bulamayan bir uzay yolcusu olarak düşünüyordum.

Annem Westlawn Mezarlığı’na, annesiyle babasının yanına gömüldü, ben de Chicago’nun Kuzey Yakası’na, Victor dayımın yanına gittim. O günlerin büyük bölümünü şimdi pek anımsamıyorum, ama çok üzülüyüm, sızlandığımı, on dokuzuncu yüzyıl romanlarındaki içler acısı yetimler gibi hıçkırma hıçkırma uykuya daldığımı biliyorum. Bir gün, Victor’un ahablarından ne dediğini bilmez bir kadınla karşılaştık sokakta. Dayım beni tanıştırdı kadını ağlamaya, bir yandan mendiliyle gözlerini silerken, bir yandan da benim, Emmie’ciğin aşk çocuğu olduğumu söyleyip dövünmeye başladı. Bu sözü daha önce hiç duymamıştım, ama yine de tatsız ve bahtsız bir anlam taşıdığını kavradım. Bu tanımın ne demeye geldiğini Victor dayıma sorduğumda, hiç unutamadığım bir yanıt uydurdu: “Bütün çocuklar aşk çocuğudur,” dedi. “Ama yalnızca en seçkin olanlara bu ad verilir.”

Annemin ağabeyi, geçimini klarnetçilikle kazanan, uzun, sıska bacaklı, gaga burunlu, kırk üç yaşında bir müzmin bekardı. Bütün Fogglar gibi amaçsız ve düşler içinde yaşamaya, bir anda her şeyi bırakıp kaçmaya, uzun süreli avareliklere yatkındı. Cleveland Orkestrası’nda gelecek vaat eden bir müzisyen olarak çalışmaya başladıktan sonra, bu huyları giderek ağır basmaya başladı. Uyanmadığı için provaları kaçırdı, orkestradaki görevine kravat takmadan gitti, bir seferinde de Bulgar orkestra şefinin kulağının dibinde açık saçık fıkra anlatmak densizliğinde bulundu. Victor işten kovulduktan sonra, daha önemsiz ve her biri bir öncekini aratan orkestralara

girdi çıktı. 1953'te Chicago'ya döndüğünde, mesleğinin bayağılığını kabullenmeyi öğrenmişti. 1958 Şubatı'nda onun yanına taşındığım sırada, klarnete yeni başlayan öğrencilere ders veriyor, düğünlerde, vaftiz törenlerinde, mezuniyet partilerinde çalan Howie Dunn'ın Mehtap Müzikleri grubunda çalışıyordu. Victor, yükselme hırsı olmadığını biliyordu, ama aynı zamanda dünyada müzikten başka şeyler olduğunu da biliyordu. Hem de öyle çok şey vardı ki, Victor çoğu kez kendini onlara kaptırıp gidiyordu. Bir iş yaparken hep bir başka şeyi düşlediği için, kafasındaki bir satranç problemini çözmeden yeni bir parçayı prova etmeye başlayamıyor, satranç oynarken bir yandan da Chicago Cubs takımının yenilgilerini düşünüyor, maça giderken Shakespeare'in kahramanlarından biri aklına takılıyor, sonunda eve varıp eline kitabı aldıktan en çok yirmi dakika sonra klarnet çalma hevesine kapılıyordu. Bu yüzden de, nerede ise ve nereye gitse, ardında başarısız satranç hamleleri, sonuna kadar seyredilmemiş maçlar ve yarısı okunmuş kitaplar kalıyordu.

Yine de, Victor dayımı sevmek zor değildi. Yemekler annemin zamanından daha kötü, oturduğumuz evler daha ufak, daha derme çatmaydı, ama uzun vadede bunlar önemsizdi. Victor olduğundan başka türlü görünmeye çalışmazdı. Babalığın ona göre olmadığını bildiği için, bana çocuk gibi değil, arkadaş gibi, ufak ve çok sevdiği bir dost gibi davranırdı. Bu ikimize de uygun düşüyordu. Dayımın yanına geldikten bir ay sonra, ülkeler icat etmek, doğanın yasalarını altüst eden hayalî dünyalar kurmak oyununu geliştirdik. Daha çok özen gösterdiğimiz ülkeleri oluşturmak kimi zaman haftalarımızı alıyor, çizdiğim haritalar mutfak masasının üstündeki şeref köşesinde asılı duruyordu. Örneğin, Seyrek Işık Alan Ülke ve Tek Gözlüler Krallığı gibi olanlar. Gerçek dünyanın ikimize de çıkardığı zorlukları düşü-

necek olursak, bu dünyadan olabildiğince sık uzaklaşmak istememiz doğaldı.

Chicago'ya gidişimden kısa süre sonra, Victor dayım beni *80 Günde Devriâlem* filmine götürdü. Öyküdeki kahramanın adı, tabii ki Fogg'du, o günden sonra Victor dayım, “perdede kendimizi gördüğümüz an” diye tanımladığı o tuhaf rastlantıya gizli bir gönderme yaparak bana Phileas demeye başladı. Victor dayım her konuda incelemeli ve anlamsız teoriler geliştirmeye bayılırdı. Hele benim adımda, gizli üstünlükler keşfetmekten hiç usanmazdı. Marco Stanley Fogg. Dayıma bakarsanız, bu ad, gezginliğin kanımda olduğunu, yaşamın beni daha önce kimsenin ayak basmadığı yerlere taşıyacağını kanıtlıyordu. Marco, tabii ki Marco Polo'dan, Çin'e giden ilk Avrupalıdan geliyordu; Stanley, Dr. Livingstone'un izinden “kara Afrika'nın yüreğine” ulaşan Amerikalı gazetecinin adıydı; Fogg ise dünyanın çevresini üç aydan daha kısa sürede dolaşan Phileas'ı simgeliyordu. Annemin Marco adını sırf hoşuna gittiği için seçmiş olması, Stanley'nin dedemin adı olması, Fogg'un ise yarı cahil bir Amerikalı memurun yanlışından kaynaklanması hiç önemli değildi. Victor dayım kimsenin bulamayacağı yerlerden anlamlar çıkartır, sonra da bunları bir çeşit gizli güç haline getirirdi. Doğrusunu isterseniz, bana bunca ilgi göstermesi hoşuma gidiyordu ve söylediklerinin kurusıkı martaval olduğunu bilmeme karşın, yüreğimin bir yanıyla da her dediğine inanıyordum. Kısa vadede, Victor'un bu adlara anlam yükleme merakı, yeni okulumdaki ilk haftaların zorluğunu aşmama yardım etti. Ad, en kolay saldırılacak şeydir, Fogg adı da bir alay yakıştırmalara neden oldu: Fog, “sis” demek olduğu için, yığınla meteorolojik lakap takıldı: Kartopu Kafalı, Sulu Kar, Çisenti Ağız. Soyadımın cılkını çıkardıktan sonra sıra adıma geldi. Marco'nun sonundaki “o”, Dumbo, Jerko, Mumbo, Jumbo gibi çağrı-

şımlar yaptı, ama işi daha da ileri götürüp hiç akla gelmeyecek şeyler buldular. Marco, önce Marco Polo oldu; Marco Polo, Polo Gömlek adına dönüştü; Polo Gömlek, Gömlek Surat; Gömlek Surat, Götlek Surat ve sonunda Göt Surat oldu; ilk duyduğumda beni afallatan bir acımasızlıktı bu. Sonunda okuldakilere kendimi kabul ettirme sınavını geçtim ama adımın kolayca yıpratılabileceği duygusu içime kök saldı. Bu ad, benlik duygumla öylesine yakından bağıntılıydı ki, onu daha fazla yıpranmaktan korumak istedim. On beşimdeyken bütün ödev ve sınav kâğıtlarımı M.S. Fogg diye imzalamaya başladım. Bunu yaparken, modern edebiyatın ilahlarını taklit ettiğim kadar, adımın baş harflerinde *müsvedde* anlamını bulmaktan keyifleniyordum. Victor dayım bu yorumumu canıgönülünden onayladı. “Herkes kendi yaşamının yazarıdır,” dedi. “Senin yazdığın kitap henüz bitmedi. Onun için, müsvedde sayılır. Bundan daha uygun ne olabilir-di?” Marco adı yavaş yavaş ortadan kalktı. Dayımın gözünde Phileas’tım, üniversite çağına geldiğimde de herkes beni M.S. olarak tanır olmuştu. Birkaç sivri akıllı, bu harflerin bir hastalığın baş harfleri olduğunu da ortaya attı, ama artık kuyruğuma takılacak her türlü yakıştırmayı ya da alayı hoşgörüyü karşılar olmuştum. Kitty Wu ile tanıştığımda, o da bana adlar taktı; ama onlar ona özgüydü, benim de hoşuma gidiyordu: Örneğin, Fogg çok özel durumlarda söyleniyordu. Cyrano ise sonradan anlayacağım nedenlerle takılmıştı. Victor dayım sağ olup da onu tanısaydı, sonunda Marco’nun karınca kaderince Çin’e ayak bastığını görmekten hoşnut olurdu.

Klarnet dersleri iyi gitmedi (soluğum isteksiz, dudaklarım sabırsızdı), çok geçmeden derslerden yakamı sıyırdım. Beyzbol bana daha yatkın geldi. On birime vardığımda, her yere beyzbol eldiveniyle giden, sağ yumruğunu günde bin kez eldivene indiren sıska Amerikan ve-

letlerinden biri olup çıktım. Hiç kuşkusuz, beyzbol, okuldaki zorlukların bir bölümünü aşmama yardımcı oldu. Okula başladığım ilkbahar Minikler Ligi'ne girince, Victor dayım beni yüreklendirmek için hemen bütün maçlara geldi. Ama 1958 Temmuzunda apar topar Minnesota'daki Saint Paul'e taşındık (Victor, kendisine önerilen müzik öğretmenliğinden "bulunmaz fırsat" diye söz ediyordu) ancak, ertesi yıl yeniden Chicago'ya döndük. Victor, ekimde bir televizyon aldı ve White Sox'un altı maçta Dünya Kupası'nı kaybetmesini izlemek için okulu asmama göz yumdu. O yıl, Genç Wynn ve ya-ya-ya Sox yılıydı; Wally Moon'un ve bir vuruşta alanı çevreleyip kaleye dönme turlarının ün saldıği yılı. Tabii Chicago'yu tutuyorduk, ama o çalı kaşlı adam son maçta topu auta atınca içten içe ikimiz de sevindik. Ertesi mevsim başında, Cubs'ı –beceriksiz, bir işe yaramaz Cubs'ı, gönül verdiğimiz takımı– tutmaya başladık yeniden. Victor, gündüz maçlarının ateşli bir savunucusuydu; çiklet kralının yapay ışıklandırma aldatmacasına boyun eğmeyişini ahlaklı bir tutum olarak görüyordu. "Maça gittim mi, oyun alanından başka yerde yıldız görmek istemem," derdi. "Beyzbol, güneş ve ter sporudur. Doruğa doludizgin tırmanan Apollon'un arabasıdır! Amerikan göklerinde tutuşan koca güneştir!" O yıllarda Ernie Banks, George Altman, Glen Hobbie gibilerini uzun uzadıya konuşur tartışırdık. Hobbie, dayımın gözde oyuncusuydu, ama dünya görüşüne uygun olarak, onu hiçbir zaman topa vurucu diye oynatmayacağını, çünkü adının profesyonellik çağrışımı yapmadığını söylerdi. Böyle deli dolu yorumlar, Victor'un mizahına uygundu. Onun şakalarına gerçekten bayıldığım için, bunları neden ciddi bir anlatımla söylemesi gerektiğini de kavırıyordum artık.

On dördüme bastıktan az sonra, ev halkının sayısı üçe yükseldi. Dora Shamsky, kızlık soyadıyla Katz, tom-

bul, kırkını geçkin, sarıya boyalı kabarık saçlı, kalçaları korse cenderesi içinde bir duldu. Altı yıl önce kaybettiği Bay Shamsky'nin ölümünden beri, Orta Amerika Yaşamı konusunda araştırmalar yapan bir şirketin hayat sigortası istatistikleri bölümünde sekreter olarak çalışıyordu. Victor dayımla, Moonlight Moods orkestrasının, yani dayımın çalıştığı Featherstone Hotel'in balo salonunda, şirketin geleneksel yılbaşı balosunda tanışmıştı. Kısa bir flört döneminden sonra, martta başları bağlandı. Bunda hiçbir terslik görmedim ve düğünde seve seve sağdıçlık yaptım. Ama ilk velvele yatışmaya başlayınca, yeni yengemin Victor'un şakalarına kahkahayı patlatmadığını üzülerek fark ettim ve bunun kadıncağızın duygusuzluktan, evliliği tehlikeye atacak bir kıvrak zekâ eksikliğinden kaynaklanıp kaynaklanmadığını merak etmeye başladım. Çok geçmeden, iki ayrı Dora olduğunu anladım. Birincisi, eline çabuk, eteği belinde, evin içinde bir başçavuş tafrasıyla koşuşturan, erkeksi tavırlı, neşeli, her şeyi ben bilirim diyen, her şeyi yöneten bir kişilikti. İkinci Dora ise sırtında pembe sabahlığıyla oradan oraya yalpalayan, gözü yaşlı, kendine acıyıp halinden yakınan, içtiklerini oturma odasının ortasına kusan bir alkolikti. Ben ikincisini yeğlerdim, belki o anlarda bana daha seven davranırdı da ondan. Ama Dora'nın sarhoşluğu, bir türlü çözemediğim bir bilmeceydi, çünkü onun sarhoşluktan yıkılması, Victor'u sinirli ve mutsuz ediyordu. Benim de dünyada en canımı sıkan şey, dayımın acı çektiğini görmektir. Victor, ayık, dırdırcı Dora ile baş edebiliyordu; ama kadının sarhoşluğu, dayımda, bana tuhaf ve kişiliğine aykırı gelen bir sertlik ve sabırsızlık yaratıyordu. Bu yüzden iyi ile kötü, sürekli savaş halindeydi. Dora iyiyken Victor kötü, Dora kötüyken Victor iyi oluyordu. İyi Dora kötü bir Victor yaratıyor, iyi Victor ise ancak Dora kötü olduğu zaman ortaya çıkıyordu. Bir yıldan

uzun süre, bu cehennem makinesinin mahkûmu oldum.

Allahtan, Boston'daki otobüs şirketinden oldukça yüklü bir tazminat alınmıştı. Victor'un hesabına göre, bu para dört yıllık üniversite ücretimi, mütevazı cep harçlığımı karşılayacak, geriye de gerçek yaşam denilen ortama geçinceye kadar beni idare edebilecek fazladan para kalacaktı. Victor, ilk birkaç yıl, bu paraya elini sürmedi. Bana kendi cebinden baktı. Bunu da seve seve yaptı. Sorumluluk üstlenmekten gurur duyuyor, tazminat olarak verilen paranın tümüne ya da bir bölümüne el atmayı hiç düşünmüyordu. Ama Dora ortaya çıkınca, Victor planını değiştirdi. Birikmiş faizi ve fazladan paranın bir kısmını çekip, beni New Hampshire'daki özel bir yatılı okula yazdırdı. Böylece, yaptığı hesap yanlışlığını giderebileceğini düşünüyordu. Mademki Dora, onun beklediği gibi bana analık edebilecek biri çıkmamıştı, o zaman bir başka çözüm araması gerektiğine inanıyordu. Kuşkusuz, o fazladan paraya yazık olmuştu, ama başka çare de yoktu. Ne zaman şimdi ile sonra arasında bir seçim yapmak gerekse, Victor hep şimdi'yi düşünürdü. Bütün yaşamı bu mantığa göre kurulduğundan, bu kez de şimdi'yi düşünmesi çok doğaldı.

Anselm's Erkek Lisesi'nde üç yıl geçirdim. İkinci yılın sonunda eve döndüğümde, Victor ile Dora ayrılma noktasına gelmişlerdi, ama yeniden okul değiştirmenin anlamı olmadığından yaz tatili bitince yine New Hampshire'a gittim. Victor'un boşanma olayı oldukça karışık, gerçekten neler olduğunu hiç öğrenemedim. Banka hesabından para çekildiği söylendi, atılıp kırılan tabaklardan söz edildi, sonra George diye bir adamın adı geçti, boşanma işinde bu adamın da rolü olabileceğini düşündüm. Ama ayrıntıları öğrenmek için dayımı sıkıştırdım, çünkü her şey olup bittikten sonra, yeniden yalnız

kaldığına üzölmek yerine, bayağı rahatlamış görünüyordu. Victor evlilik savaşında canını kurtarmıştı, ama bu hiç yara almamış demek değildi. İçler acısı bir hırpanilikteydi (kopuk düğmeler, kirli kol ağızları, taraz taraz olmuş pantolon paçaları), dahası şakaları bile kasıtlı, neredeyse acımasız bir nitelik almıştı. Bunlar yeterince kötü belirtilerdi, ama beni daha da çok kaygılandıran, fiziksel teklemelerdi. Kimi zaman yürürken (dizleri kilitleniyormuş gibi) tökezliyor, eşyalara çarpıyor, nerede olduğunu unutmuş görünüyordu. Dora ile yaşamanın ona ağır darbeler indirdiğini biliyordum, ama başka bir şeyler daha olmalıydı. Kendimi daha fazla paniğe kaptırmamak için, dayımın derdinin fiziksel olmaktan çok, ruhsal bunalımdan kaynaklandığına inanmaya çalışıyordum. Belki haklıydım, ama şimdi düşününce, o yaz gördüğüm belirtilerin üç yıl sonra dayımın ölümüne neden olacak kalp kriziyle bağlantılı olmadığına inanmam zor oluyor. Victor bir şey söylemiyordu, ama gövdesi durumunu bana şifreliyordu. Bende ise bu şifreyi çözecek donanım da, dirayet de yoktu.

Noel tatili için Chicago'ya döndüğüm zaman, sıkıntı atlatılmış gibiydi. Victor kendini oldukça toparlamıştı ve birtakım büyük girişimler söz konusuydu. Victor ve Howie, eylülde Mehtap Müzikleri orkestrasını dağıtmışlar, davul, piyano ve saksofon çalan üç genç müzisyenle birleşerek yeni bir grup kurmuşlardı. Şimdiki adları Ay Adamları'ydı ve parçalarının çoğu özgün bestelerdi. Sözleri Victor yazıyor, besteyi Howie yapıyor ve o günlerin modasına uygun olarak beşi birlikte söylüyorlardı. Chicago'ya gittiğimde Victor, "Artık eskiden sevilen şarkıları çalmıyoruz," dedi. "Dans müziğine paydos. Sarhoş düğünlerine paydos. Büyük iş yapmak için aldatmaca işler peşinde koşmayı bıraktık." Orijinal bir çalışma yaptıkları kuşkusuzdu, ertesi akşam onları dinlediğim za-

man, şarkılar gerçek birer esin gibi geldi – politikadan aşka kadar her şeyle dalga geçen belirli bir esprisi, ruhu olan şarkılardı. Victor’un şarkı sözleri, basit, özensiz gibi görünmesine karşın, alttan alta bir tür Swift tadı veriyordu. Sanki olabirmiş gibi, Spike Jones ile Schopenhauer’ı konuşturuyordu şarkısında. Howie, Ay Adamları grubuna Chicago’nun merkezindeki kulüplerden birinde iş bağlamıştı, Şükran Günü’nden Sevgililer Günü’ne kadar her hafta sonu orada çalacaklardı. Liseyi bitirip Chicago’ya geldiğim sıralarda ise bir turne düzenlemişlerdi, ayrıca Los Angeles’taki bir firmayla plak yapacakları söylentisi vardı. Victor dayımın kitapları, işte bu nedenle işin içine girdi. Eylül ortalarında yola çıkıyor ve ne zaman döneceğini de bilmiyordu.

New York’a gitmemden birkaç gün önce, gecenin geç bir saatiydi. Victor pencerenin önündeki koltuğuna oturmuş, Raleigh sigaralarını tütürüyor, ucuz cam kadehinden şnaps içiyordu. Ben kanepeye serilmiş, sigara ve viskiyle mest olmuştum. Üç dört saattir havadan sudan konuşmuştuk, ama sonunda konuşma kesildi, ikimiz de kendi düşüncelerimizin suskunluğuna daldık. Victor dayım sigarasından son bir nefes çekti, duman yanağını yalayarak yükselirken gözlerini kısıtı, sonra izmariti 1939 Dünya Fuarı’nın anısı olan en sevdiği tablaya bastırdı. Gözlerini dolu dolu eden bir sevecenlikle bana bakarak içkisinden bir yudum daha aldı, dudaklarını yaladı, derin derin göğüs geçirdi. “Şimdi işin zor faslına geldik,” dedi. “Ayrılıklar, vedalaşmalar, malum son sözler. Kovboy filmlerinde buna, işini görüp gitmek diyorlar galiba. Phileas, benden sık sık haber almasan bile, bil ki hep aklımdasın. Nerede olacağımı bilmek isterdim, ama birden ikimize de yeni dünyalar açıldı, mektup yazmaya pek fırsat olacağını sanmıyorum.” Victor dayım yeni bir sigara yakmak için sustu, kibriti çakarken elinin titrediğini fark

New York Üçlemesi, Leviathan, Şans Müziği, Yükseklik Korkusu, Yanılsamalar Kitabı gibi gizemli romanlarında hep insanın kimliğini, yaşamının anlamını arayan Paul Auster, **Ay Sarayı**'nda, Marco Stanley Fogg'un tuhaf öyküsünü anlatıyor. Artık çalışmamaya, yemek yememeye karar veren Marco, bütün bunların nereye varacağını merak eder. Geçmişinin anahtarlarının, yazgısının temel bilmecesinin peşindedir. Fantezi ile iç monologların ustalıklı karışımından oluşan **Ay Sarayı**, yirminci yüzyıl başlarından insanın Ay'a ayak basışına uzanan döneme kadarki üç kuşağı kapsayan bir roman. Gülümseten ama hüznü de elden bırakmayan bir yaşlanma öyküsü.

Ay Sarayı, Fransa'nın ünlü kitap dergisi **Lire** tarafından 1990'da "yılın en iyi kitabı" seçilmişti. Amerikan edebiyatının en parlak yazarlarından biri sayılan Auster, uçsuz bucaksız bir hayal gücünün kapılarını aralıyor.

#geçmiş #yazgı #arayış #fantezi #kuşakçatışması #bilinçakışı

